

**ՆԱՆՈՒՆ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ
Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ Ը**

ՔԱՂԱՔԱՑԻ ՎԱՐԴԳԵՍ ՆԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆԻ ԴԻՄՈՒՄԻ ՆԻՄԱՆ ՎՐԱ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ 1230-ՐԴ ՆՈՂՎԱԾԻ 3-ՐԴ ՄԱՍԻ՝ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՆԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱՐՅԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ

Քաղ. Երևան

21 հունիսի 2011թ.

Նայասարանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը՝ կազմով. Գ. Նարությունյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի, Ֆ. Թոխյանի, Մ. Թովուզյանի, Ա. Խաչատրյանի, Վ. Նովհաննիսյանի, Ն. Նազարյանի, Ա. Պետրոսյանի, Վ. Պողոսյանի (զեկուցող),

մասնակցությամբ՝

դիմողի ներկայացուցիչ Ն. Նարությունյանի,

գործով որպես պապասխանող կողմ ներգրավված՝ ՆՆ Ազգային ժողովի պաշտոնական ներկայացուցիչ՝ ՆՆ Ազգային ժողովի նախագահի խորհրդական Դ. Մելքոնյանի,

համաձայն Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 1-ին կետի, 101-րդ հոդվածի 1-ին մասի 6-րդ կետի, «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՆՆ օրենքի 25, 38 եւ 69-րդ հոդվածների,

դռնբաց նիստում գրավոր ընթացակարգով քննեց «Քաղաքացի Վարդգես Նարությունյանի դիմումի հիման վրա՝ Նայասարանի Նանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքի 1230-րդ հոդվածի 3-րդ մասի՝ Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթը քաղաքացի Վ. Նարությունյանի՝ 01.04.2011թ. ՆՏ սահմանադրական դատարան մուտքագրված դիմումն է:

Ուսումնասիրելով գործով զեկուցողի գրավոր հաղորդումը, դիմող եւ պատասխանող կողմերի գրավոր բացատրությունները, հետազոտելով Նայաստանի Նանրապետության քաղաքացիական օրենսգիրքը եւ գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, Նայաստանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Ց**.

1. ՆՏ քաղաքացիական օրենսգիրքն ընդունվել է ՆՏ Ազգային ժողովի կողմից 1998 թվականի մայիսի 5-ին, Նայաստանի Նանրապետության Նախագահի կողմից ստորագրվել՝ 1998 թվականի հուլիսի 28-ին եւ ՆՏ Ազգային ժողովի կողմից 17.06.1998թ. ընդունված՝ «Նայաստանի Նանրապետության քաղաքացիական օրենսգիրքը գործողության մեջ դնելու մասին» ՆՏ օրենքի համաձայն ուժի մեջ է մտել 1999 թվականի հունվարի 1-ից:

ՆՏ քաղաքացիական օրենսգրքի՝ «Ժառանգությունից հրաժարվելու իրավունք» վերաբերող 1230-րդ հոդվածի 3-րդ մասը սահմանում է. «Ժառանգությունից հրաժարվելը չի կարող վերացվել կամ հետ կանչվել»:

2. Քննության առարկա գործի դատավարական նախապարմությունը հանգում է նրան, որ դիմողը 02.11.2009թ. դատարան է ներկայացրել հակընդդեմ հայց, որով, ի թիվս այլնի, պահանջել է անվավեր ճանաչել 11.06.2004թ. նոտարական գրասենյակում իր կողմից ժառանգությունից հրաժարվելու մասին հայտարարությունը: Երեսան քաղաքի Շենգավիթ վարչական շրջանի ընդհանուր իրավասության առաջին արյանի դատարանի 20.08.2010թ. վճռով գործի վարույթը դիմողի վերոնշյալ պահանջի մասով կարճվել է:

Նիշյալ վճռի դեմ սկզբնական հայցով հայցվորի կողմից ներկայացված վերաքննիչ բողոքի հիման վրա ՆՏ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանն իր՝ 22.10.2010թ. որոշմամբ բեկանել է Երեսան քաղաքի Շենգավիթ վարչական շրջանի ընդհանուր իրավասության դատարանի 20.08.2010թ. վճիռը եւ այն փոփոխել. դիմողի հակընդդեմ հայցապահանջն ամբողջությամբ մերժել է: Մերժելով դիմողի հայցապահանջը՝ ՆՏ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանը պարճառաբանելով, որ «սույն պարագայում հակընդդեմ հայցվորը խնդրել է անվավեր ճանաչել միակողմանի գործարքը՝ 11.06.2004 թվականին իր կողմից արված հոր ժառանգական զանգվածից հրաժարվելու հայտարարությունն այն խաբեության ազդեցության ներքո կնքված լինելու

հիմքով եւ համապարասխանաբար կիրառել անվավերության հետեւանքներ», գրել է, որ «նշված պահանջը ներկայացվել է 02.11.2009 թվականին, իսկ գործարքը կնքվել է 2004 թվականին, հետեւաբար եւ հակընդդեմ հայցվորը բաց է թողել դրա վիճարկման համար նախատեսված ժամկետները եւ հակընդդեմ հայցը՝ նշված պահանջի մասով ենթակա է մերժման, այլ ոչ թե կարճման»:

ՆՏ քաղաքացիական օրենսգրքի 1226-րդ հոդվածի 1-ին մասի եւ 1230-րդ հոդվածի 1-ին, 3-րդ եւ 4-րդ մասերի համադրված վերլուծության շրջանակներում մեկնաբանելով վերը նշված նորմերի բովանդակությունը՝ ՆՏ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանն արտահայտել է հետեւյալ իրավական դիրքորոշումը. «Նշված նորմերի համալիր վերլուծությունից պարզ է դառնում, որ առկա է ժառանգության ընդունման 2 եղանակ՝ փաստացի փիրապետմամբ այն ընդունելու եւ համապարասխան դիմում նույնարական գրասենյակ ներկայացնելու միջոցով, եւ ժառանգության ընդունումից հրաժարվելը ենթադրում է հրաժարման պահից բացառել օրենքով նախատեսված եղանակներից որեւէ մեկով ժառանգության ընդունում»: Վերոնշյալ իրավական դիրքորոշման հիման վրա ՆՏ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանն արձանագրել է, որ «...սույն պարագայում Վարդգես Նարությունյանը, 11.06.2004 թվականին օրենքով սահմանված կարգով հրաժարվելով ժառանգությունից, չէր կարող դրանից հետո հանդիսանալ եւ ճանաչվել փաստացի փիրապետման հիմքով ժառանգությունն ընդունած ժառանգ»:

ՆՏ վճռաբեկ դատարանը, վերահասարակելով ՆՏ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանի 22.10.2010թ. որոշման մեջ արտահայտված իրավական դիրքորոշումները, իր՝ 08.12.2010 թվականի որոշմամբ դիմողի ներկայացուցչի վճռաբեկ բողոքը վերադարձրել է:

3. Դիմողը գրնում է, որ ՆՏ քաղաքացիական օրենսգրքի 1230-րդ հոդվածի 3-րդ մասը հակասում է ՆՏ Սահմանադրության 3-րդ, 6-րդ, 19-րդ, 25-րդ, 31-րդ, 34-րդ եւ 42-րդ հոդվածներին: Դիմողն իր փաստարկները հիմնավորում է ՆՏ քաղաքացիական օրենսգրքի 11-րդ, 289-291-րդ, 1225-րդ, 1226-րդ, 1227-րդ, 1230-րդ հոդվածների սեփական մեկնաբանությամբ: Մասնավորապես, ըստ դիմողի՝ ՆՏ քաղաքացիական օրենսգրքի 11-րդ, 1225-րդ, 1226-րդ, 1227-րդ հոդվածների ուժով 6 ամսվա ընթացքում ժառանգն իրավունք ունի ինչպես հրաժարվելու ժառանգությունից, **այնպես էլ ժառանգությունից հրաժարվելը վերացնելու կամ հետ կանչելու**, ինչը, ըստ դիմողի, հակասում է ՆՏ քաղաքացիական օրենսգրքի 1230-րդ հոդվածի 3-րդ մասին: Դիմողը գրնում

է նաեւ, որ ժառանգությունից հրաժարվելը, որպես միակողմանի գործարք, ժառանգության բացման օրվանից 6 ամսվա ընթացքում պարտականություններ է սպեղծում միայն ժառանգությունից հրաժարված անձի համար, **իսկ այլ անձանց համար որեւէ պարտականություններ չի սահմանում**, եւ այդ միակողմանի գործարքը Կերտի է ունենում **միայն ժառանգության բացման օրվանից 6 ամիսը լրանալուց հետո**: Վերոնշյալ փաստարկների հիման վրա դիմողը գտնում է, որ ՏՏ քաղաքացիական օրենսգրքի 1230-րդ հոդվածի 3-րդ մասը «արգելում է վերացնել որեւէ մեկի համար պարտականություններ չառաջացնող, այլոց իրավունքներն ու ազատությունները չխախտող միակողմանի այս գործարքը»:

4. Պատասխանող կողմը՝ առարկելով դիմողի փաստարկները, գտնում է, որ օրենսգրքի վիճարկվող դրույթը համապատասխանում է ՏՏ Սահմանադրությանը: Իր այդ դիրքորոշումը հիմնավորելու համար պատասխանողը, հղում կատարելով ՏՏ քաղաքացիական օրենսգրքի 1227-րդ եւ 1232-րդ հոդվածներին, գտնում է, որ ժառանգությունից հրաժարվելը մի սուբյեկտի համար՝ իրավադատարեցնող, մյուս սուբյեկտների համար իրավաառաջացնող փաստ է, այսինքն, ժառանգի՝ ժառանգությունից հրաժարվելու փաստն այլ ժառանգների համար առաջացնում է ժառանգությունն ընդունելու իրավունք, եւ այս պարագայում օրենսգրքի վիճարկվող դրույթը մնացած ժառանգների համար երաշխավորում է որոշակի վարքագիծ դրսևորելու հնարավորություն: Նաև կառավարապետ, ըստ պատասխանողի, կսպեղծվի վիճակ, երբ ժառանգի՝ ժառանգությունից հրաժարվելուց հետո հաջորդ հերթի ժառանգները կընդունեն ժառանգությունը, որից հետո, սակայն, ժառանգությունից հրաժարվելը վերացնելը կամ հետ կանչելը կխախտի ժառանգությունն ընդունած հաջորդ հերթի ժառանգների իրավունքը: Պատասխանողը գտնում է, որ այս առումով օրենսգրքի վիճարկվող դրույթը կոչված է ապահովելու այս հարաբերություններում իրավական որոշակիության սկզբունքի իրացումը:

Ժառանգությունից հրաժարվելու ինստիտուտը դիտարկելով որպես միակողմանի գործարք եւ ՏՏ քաղաքացիական օրենսգրքի 312 եւ 313-րդ հոդվածների վերլուծության արդյունքում հանգելով այն եզրակացությանը, որ յուրաքանչյուր դեպքում, երբ առկա են գործարքի անվավերության հանգեցնող՝ ՏՏ քաղաքացիական օրենսգրքով նախատեսված հիմքերը, դրա վավերականությունը կարող է վիճարկվել դատական կարգով, պատասխանողն անհիմն է համարում դիմողի այն դիրքորոշումը, համաձայն որի՝ օրենսգրքի վիճարկվող դրույթը գրկում է իրավունքի սուբյեկտին

կողմնորոշվելու, իր խախտված իրավունքները վերականգնելու, արդարության բոլոր պահանջների պահպանմամբ անկախ եւ անկողմնակալ դատարանի կողմից ողջամիտ ժամկետում գործի հրապարակային քննության իրավունքից այն դեպքում, երբ ժառանգը ժառանգությունից հրաժարվել է էական նշանակություն ունեցող մոլորության, խաբեության, բռնության, սպառնալիքի ազդեցության ներքո:

Պատասխանողը՝ հղում կատարելով մի շարք երկրների քաղաքացիական օրենսգրքերի կոնկրետ հոդվածների, արձանագրում է, որ օրենսգրքի վիճարկվող դրույթի համեմատությամբ նմանապիպ իրավակարգավորումներ են նախատեսված նաեւ այդ երկրների քաղաքացիական օրենսգրքերով:

Միաժամանակ, պատասխանողը՝ հղում կատարելով ՏՏ սահմանադրական դատարանի 24.11.2009թ. ՄԴՌ-839 որոշման մեջ արտահայտված իրավական դիրքորոշումներին եւ գտնելով, որ դիմողն օրենսգրքի վիճարկվող դրույթի հակասահմանադրականությունը հիմնավորող փաստարկներ չի ներկայացրել, միջնորդում է սույն գործի վարույթը կարճել:

5. Նաշվի առնելով դիմողի դիրքորոշումները՝ սահմանադրական դատարանը հարկ է համարում ՏՏ քաղաքացիական օրենսգրքի 1230-րդ հոդվածի 3-րդ մասը դիտարկել օրենսգրքի 11-րդ, 289-291-րդ, 1225-րդ, 1226-րդ, 1227-րդ հոդվածների հետ համադրության մեջ:

ՏՏ քաղաքացիական օրենսգրքի 11-րդ հոդվածը վերաբերում է քաղաքացիական իրավունքները սեփական հայեցողությամբ իրականացնելու իրավական հնարավորությանը: Այս կապակցությամբ, հաշվի առնելով այլոց իրավունքների եւ ազատությունների պաշտպանության, հասարակական հարաբերությունների կայունության ապահովման անհրաժեշտությունը, սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ իրավունքների իրականացման հայեցողությունը չի կարող մեկնաբանվել այնքան լայն, որ խաթարվի այլոց իրավունքների եւ ազատությունների, ներառյալ՝ դրանց պաշտպանության իրավունքի էությունը, վրանգի փակ դրվի հասարակական հարաբերությունների կայունությունը: Ներելաբար՝ իրավունքների իրականացման հայեցողությունը չի ենթադրում իրավունքների չկարգավորված, անկանոն իրականացում: Այն ենթադրում է փոխալ իրավունքն իրականացնելու կամ չիրականացնելու իրավական հնարավորությունների միջեւ ընտրություն կատարելու իրավունք, որի իրականացումը կարող է փեղի ունենալ բացառապես օրենքով սահմանված կարգի շրջանակներում: Ընդհակառակը, իրավունքների՝ օրենքով սահմանված կարգից դուրս ցանկա-

ցած իրականացման հնարավորություն կխաթարի այլոց իրավունքների եւ ազատությունների, ներառյալ՝ դրանց պաշտպանության իրավունքի էությունը՝ միաժամանակ վրանգի փակ դնելով հասարակական հարաբերությունների կայունությունը: Այդ է պատճառով, որ, առաջնորդվելով վերը նշված իրավաչափ նպատակներով, այն է՝ այլոց իրավունքների եւ ազատությունների, ներառյալ՝ դրանց պաշտպանության իրավունքի երաշխավորումը, հասարակական հարաբերությունների կայունության ապահովումը, օրենսդիրը ՆՏ քաղաքացիական օրենսգրքի 11-րդ հոդվածի 2-րդ մասում կարարել է բացառություն՝ թույլատրելով սուբյեկտիվ իրավունքներից հրաժարվելու հետեւանքով օրենքով նախատեսված դեպքերում այդ իրավունքների **դադարում**: Տվյալ դեպքում, ի թիվս այլնի, որպես վերը նշված դեպք է հանդիսանում օրենսգրքի վիճարկվող նորմով սահմանված դեպքը՝ ժառանգությունից հրաժարվելը: Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ փվյալ դեպքում ժառանգության ընդունումը կամ ժառանգությունից հրաժարվելն առնչվում են մյուս ժառանգների կամ ժառանգություն ստանալու իրավունքի օրինական ակնկալիք ունեցող այլ անձանց իրավունքներին եւ պարտականություններին, հետեւաբար, վերը նշված իրավաչափ նպատակներից ելնելով, օրենսդիրը, ՆՏ քաղաքացիական օրենսգրքի 11-րդ հոդվածի 2-րդ մասին համահունչ, օրենսգրքի 1230-րդ հոդվածի 3-րդ մասում կարարել է բացառություն՝ արգելելով ժառանգությունից հրաժարվելը վերացնելու կամ հետ կանչելու հնարավորությունը՝ միաժամանակ **դադարած** համարելով փվյալ անձի՝ ժառանգություն ստանալու սուբյեկտիվ իրավունքը:

Նշված փրամաբանության վրա են հիմնված նաեւ օրենսգրքի 1225-րդ հոդվածի 2-րդ մասը եւ 1230-րդ հոդվածի 4-րդ մասը, որոնք արգելում են համապատասխանաբար՝ ժառանգության ընդունումը եւ ժառանգությունից հրաժարվելը վերապահումներով կամ պայմանով, կամ օրենսգրքի 1227-րդ հոդվածը, որը կարգավորում է այն ժառանգների ժառանգության իրավունքի իրականացման հետ կապված հարաբերությունները, որոնք ծագում են համապատասխանաբար՝ ժառանգությունից այլ ժառանգի հրաժարման կամ այլ ժառանգի կողմից ժառանգությունը չընդունելու դեպքերում: Նշված փրամաբանության վրա է հիմնված նաեւ օրենսգրքի 291-րդ հոդվածը, որը, որպես բացառություն, թույլատրում է, որ **օրենքով նախատեսված դեպքերում** միակողմ գործարքներն այլ անձանց համար եւս պարտականություններ ստեղծեն: Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ սույն գործի շրջանակներում, ի թիվս այլնի, որպես վերը նշված դեպք է հանդիսանում նաեւ օրենսգրքի վիճարկվող նորմով սահմանված դեպքը՝ ժառանգությունից հրաժարվելը, ինչը համա-

պարասխան պարտականություններ է սրեղծում նաև մյուս ժառանգների կամ ժառանգություն սրանալու իրավունքի օրինական ակնկալիք ունեցող այլ անձանց համար, քանի որ առնչվում է վերջիններիս ժառանգության սուբյեկտիվ իրավունքին:

Տիմք ընդունելով վերոգրյալը՝ սահմանադրական դատարանն անհիմն է համարում դիմողի՝ ՏՏ քաղաքացիական օրենսգրքի 11-րդ, 289-291-րդ, 1225-րդ, 1226-րդ, 1227-րդ, 1230-րդ հոդվածների վերաբերյալ արված մեկնաբանությունները, եւ գտնում է, որ դիմողի իրավունքների ենթադրյալ խախտումը պայմանավորված չէ վիճարկվող նորմի սահմանադրականությամբ:

6. Անդրադառնալով դիմողի այն դիրքորոշմանը, համաձայն որի՝ օրենսգրքի վիճարկվող դրույթը գրկում է իրավունքի սուբյեկտին վերականգնելու իր խախտված իրավունքներն այն դեպքում, երբ ժառանգը ժառանգությունից հրաժարվել է էական նշանակություն ունեցող մոլորության, խաբեության, բռնության, սպառնալիքի ազդեցության ներքո՝ ՏՏ օրենսդրության, մասնավորապես, ՏՏ քաղաքացիական օրենսգրքի 312, 313 եւ 317-րդ հոդվածների ուսումնասիրության արդյունքներով՝ սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ ՏՏ օրենսդրությունը չի բացառել էական նշանակություն ունեցող մոլորության, խաբեության, բռնության, սպառնալիքի ազդեցության ներքո, մեկ կողմի ներկայացուցչի՝ մյուս կողմի հետ չարամիտ համաձայնությամբ կամ ծանր հանգամանքների բերումով գործարքների կնքման դեպքերի հնարավորությունը: Տվյալ դեպքերի համար նախատեսելով գործարքն անվավեր ճանաչելու ինստիտուտ՝ ՏՏ օրենսդրությունը վերը նշված դեպքերում երաշխավորում է գործարքի արվյալ կողմի իրավունքների, ներառյալ՝ ժառանգության իրավունքի իրականացումը եւ խախտված իրավունքների վերականգնումը: Ներելաբար, սահմանադրական դատարանն այս խնդրում իրավունքների ոչ իրավաչափ սահմանափակում չի արձանագրում:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից եւ ղեկավարվելով Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 1-ին կետով, 102-րդ հոդվածով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Նայասարանի Նանրապետության օրենքի 63, 64 եւ 69-րդ հոդվածներով, Նայասարանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց**:

1. Նայասրանի Նանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքի 1230-րդ հոդվածի 3-րդ մասը համապատասխանում է Նայասրանի Նանրապետության Սահմանադրությանը:

2. Նայասրանի Նանրապետության Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի երկրորդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է եւ ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՆՈՂ

Գ. ՆԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

21 հունիսի 2011 թվականի
ՍՂՈ-980